

Leren stopt niet als de les voorbij is

Hoe verhouden 'binnen- en buitenschools leren' zich tot elkaar? Stap voor stap moet nieuw onderzoek ons dichterbij het antwoord brengen.

Leerlingen leren niet alleen op school, maar ook daarbuiten. Dit 'buitenschoolse leren' heeft invloed op de schoolprestaties, maar hoe? Dit hebben we in kaart proberen te brengen door al het internationale onderzoek naar de relatie tussen schools en buitenschools leren van de afgelopen tien jaren naast elkaar te leggen. In totaal ging het om 186 studies (zie kader). Continuïteit of discontinuïteit tussen binnen- en buitenschools

Relaties tussen binnen- en buitenschools leren

Op basis van deze literatuur onderscheiden we vier relaties tussen schools en buitenschools leren: vanzelfsprekende continuïteit, ontbrekende continuïteit, kansrijke continuïteit en bewuste discontinuïteit. Bij vanzelfsprekende continuïteit bestaat er verbinding tussen het binnen- en buitenschoolse leren zonder dat daar (ogenschijnlijk) moeite voor is of hoeft te worden gedaan. Studies laten zien dat leerprocessen niet beperkt zijn tot één setting, maar dat leerlingen bijvoorbeeld over geschiedenis zelf verschillende schoolse en alledaagse bronnen weten te combineren, of bijvoorbeeld thuis en bij vrienden doorpraten en doordenken over onderwerpen die op school zijn behandeld. Bij ontbrekende continuïteit is het tegenovergestelde aan de hand: leerlingen hebben grote moeite met het leggen van verbindingen, met vaak negatieve consequenties voor hun leerproces en schoolbetrokkenheid. Dit is vaker het geval bij leerlingen van minderheidsgroepen en achterstandsleerlingen, voor wie de schoolcultuur erg kan verschillen van de cultuur thuis en in vriendengroepen. Kansrijke continuïteit vindt plaats wanneer er een krachtige buitenschoolse setting (bijvoorbeeld een museum of natuurgebied) gebruikt wordt om het schoolse leren te verrijken. Bij bewuste discontinuïteit zoekt een school of leerling juist de verschillen tussen binnen- en buitenschools leren op. Leerlingen kunnen dit doen om het buitenschoolse leven af te schermen van schoolse bemoeienis of om hun imago voor vrienden te behouden. Dit laat goed zien dat verbinding ook weer niet altijd wenselijk is. Het lijken vooral de wat oudere en talentvolle leerlingen die discontinuïteit bewust opzoeken.

leren blijkt afhankelijk van verschillende factoren. Zo spelen de cognitieve, sociale, morele, culturele en economische verschillen tussen omgevingen een rol, maar ook de mate van interacties, zoals samenwerking tussen de school en buurtinstellingen, en overleg tussen leraren en ouders. Ook is continuïteit afhankelijk van het bestaan van 'grensobjecten en -activiteiten', bijvoorbeeld het meebrengen van spullen of verhalen van thuis naar school. Een andere belangrijke factor is de mate waarin een leerling zelf in staat is te schakelen, vertalen of integreren, en over zogeheten *boundary crossing competencies* beschikt. Er zijn bijvoorbeeld leerlingen met allochtone ouders die thuis een andere taal spreken of andere waarden hebben, maar die aan hun ouders goed weten uit te leggen hoe dingen voor school anders moeten dan zij gewend zijn, en op school goed weten aan te geven waar hun thuiswereld verschilt van school. Deze leerlingen ervaren dan wel verschillen, maar niet perse discontinuïteit, omdat ze die zelf weten op te heffen.

Initiatieven om de relatie tussen binnen- en buitenschools leren te verbeteren doen vaak nog een groot beroep op leraren die daardoor minder voorbereidingstijd hebben voor het formele curriculum. Ook zijn ze meestal lokaal en tijdelijk. Maar de vervolgstap is lastig: scholen willen de initiatieven graag structureel inbedden, maar het belang van maatwerk en informeel leren niet uit het oog verliezen. Huidig onderzoek biedt hier helaas nog geen geschikte handreikingen voor. Nieuw onderzoek zou dan ook nodig zijn om scholen te helpen bepalen welke aanpakken de meeste kans van slagen hebben. ■

Voor een vervolgonderzoek over binnen- en buitenschools leren is de Universiteit Utrecht nog op zoek naar middelbare scholen. Meer info: s.f.akkerman@uu.nl.

Belangrijk is of de leerling goed kan 'schakelen'